SVETA Cecilija

3–4 Časopis za sakralnu glazbu

Prvi broj tiskan 1877. ISSN 1330-2531 UDK 783 God. LXXXIX, Zagreb, 2019. – Broj 3-4

GK

Sadržaj

1 **Uvodnik**

Članci

2 *Milan Hibšer*
Crkveni glazbenik i njegov instrument - registri orgulja (5)

SKUP O 150. OBLJETNICI ROĐENJA ISTAKNUTOGA ZAGREBAČKOGA SVEĆENIKA JANKA BARLÉA

Franc Križnar
Janko Barlè (1869. – 1941.) – Život, rad i uspjesi

Mons. dr. sc. Stjepan Kožul
Janko Barlè – zagrebački kanonik (1916. – 1941.)

Miroslav Martinjak
Neki aspekti pratnje gregorijanskih napjeva prema njemačkoj školi (1)

Darko Breitenfeld, Vesna Lecher-Švarc, Darko Kristović, Matej Akrap, Ivana Rešetar, Ruth Švarc
Stvaralaštvo nekih skladatelja u trećoj životnoj dobi

Muzikologija

48 *Niko Luburić*
Korizmene popijevke iz Hercegovine

In memoriam

60 *Fra Slavko Topić*
Prof. dr. Johann Trummer
Prof. Imakulata Bernardica Malinka

Iz glazbenog života biskupija

70 *Ruža s. Domagoja Ljubičić (urednica)*
Blagaj – Buna, Mostar, Nevesinje, Rakovec, Dubrovnik, Čilipi, Drniš, Legrad, Zagreb, Bjelovar

GLAZBENI PRILOG

SVEĆENIČKI RECITATIV – SVEČANO NAVIJEŠTANJE BOŽJE RIJEČI

Vrijeme je da počnemo ispravljati neke stvari glede pjevanja u liturgijskom činu. Uvriježile su se poneke pogrješke u odgovorima kod pjevanja evanđelja i to na početku i na kraju evanđelja. To bi bilo dobro polako ispravljati i to radi toga da nam se ne čude, da ne upotrijebim jaču riječ, naši susjedi iz zapadnih zemalja glede toga, a nažalost takvomu sam prigovoru imao priliku svjedočiti. O čemu se radi? Kad svećenik ili đakon pjeva *Gospodin s vama* prije evanđelja, mogu se čuti neujednačeni odgovori, a samo je jedan ispravan. Dakle, svećenik zapjeva:

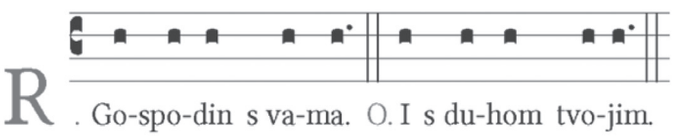

TOČNO

Ovo je ispravan odgovor. Odnosno svećenik zapjeva *tono recto* (ravnim recitativnim tonom), a odgovor je isto takav, a ne ovako kako se redovito čuje:

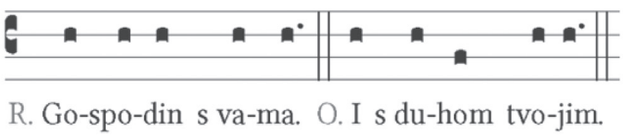

NETOČNO

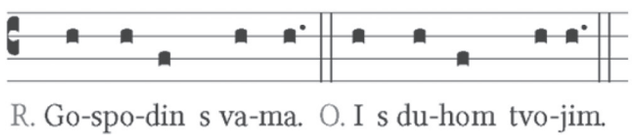

TOČAN ODGOVOR NA OVAKAV SVEĆENIČKI ZAPJEV

Kad bi svećenik ovako zapjevao *Gospodin s vama*, onda bi trebao i evanđelje pjevati na drugi način, a to redovito svećenici ne čine nego pjevaju na uobičajeni jednostavan način. Unatoč tomu, ako ovako zapjeva, odgovor mora biti ovakav kakav je gore izložen. Stoga treba slušati svećenički zapjev i tako odgovoriti.

Druga uvriježena pogrješka u pjevanju čuje se na završetku evanđelja kad svećenik zapjeva *Riječ Gospodnja.*

NETOČNO

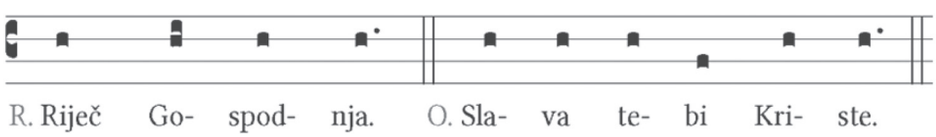

Ovakav odgovor nije dobar, a nažalost se uvriježio i sada bi ga trebalo polako ispravljati. Ispravan odgovor glasi:

Odgovor bi trebao biti ovakav

TOČNO

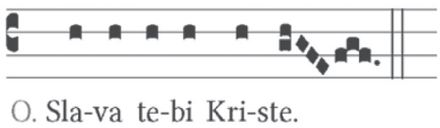

On se čini kompliciran, ali uz malo vježbe narod bi ga odmah prihvatio, jer je pjevan i melizma se događa na zadnjem slogu riječi *Kriste*.

Za otpust neki svećenici dobro pjevaju *Gospodin s vama*, a neki pjevaju pogrešno, odnosno ostaju na recitativu i ne spuštaju za malu tercu posljednji slog riječi *s vama*. Ispravno je ovako:

TOČNO

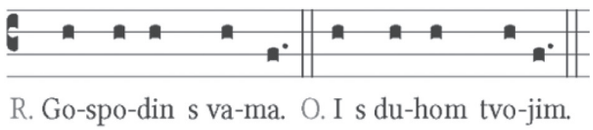

Također, na kraju euharistijskoga slavlja neki svećenici redovito pjevaju *Idite u miru* na ovakav način:

NETOČNO

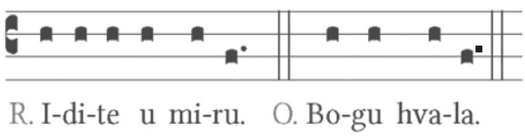

Takav način nije nigdje u povijesnim knjigama gregorijanske baštine zabilježen. Poznato je da su stare gregorijanske mise imale svoje zapjeve za *Idite u miru* i zato je on pripadao u takozvani *Ordinarium Missae*. Drugim riječima, ako se pjevala *Misa de Angelis*, ona je imala svoj vlastiti napjev za završetak i svećenik ga je otpjevao. Ako svećenik ne može zapjevati one zahtjevnije napjeve za *Idite u miru*, kao što su napjev za II., VIII., IX., XI., XII., bilo bi dobro da se polako uvodi napjev kakav je bio za XVI./VII. gregorijansku misu, koji je isto jednostavan, a glasi:

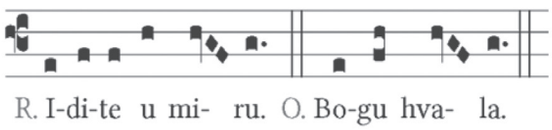

Također, druga verzija napjeva XVII. gregorijanske mise nije intonativno zahtjevna pa bi se i nju moglo početi uvoditi. Ona glasi:

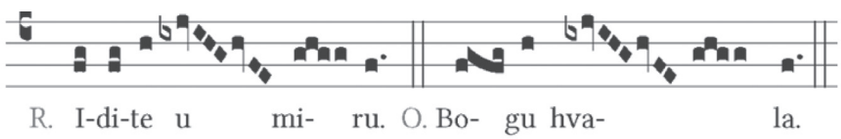

Uz samo malo dobre volje, to bi se moglo ispraviti ili ispravljati, ali ako i ne, dobro je znati da se pjeva pogrješno, no naravno, nitko ne će završiti u paklu zbog toga ako se ne isprave te pogrješke.

Ovo možda ne pripada uvodniku časopisa, ali – s druge strane – na taj je način vrlo uočljivo pa će to netko odmah vidjeti; barem se nadamo. Ima još mnogo pogrješnoga pjevanja u liturgiji, pa bi bilo dobro polako ispravljati, i na to ćemo upozoravati. Naime, ako nam je tradicija prenijela svećeničke recitative koji se stoljećima pjevaju po određenim melodijskim formulama koje imaju svoj početak, recitativ i završetak, trebalo bi ih takvima njegovati.

U suprotnom, ako ih ne ćemo takvima njegovati, onda možemo reći neka svatko improvizira kako zna, a mislimo da to nema smisla, jer svaki svećenik koji ima imalo dara za pjevanje te nijanse liturgijskoga recitativa, vrlo će lako njima ovladati i točno ih pjevati, što velik dio svećenika i čini.

Svjesni smo da su se vremena promijenila i da mnogi na taj segment svećeničkoga pjevanja ne obraćaju pozornost i misle da to nije važno. Nekad je to u Crkvi bila itekako jedna od važnih i gotovo bitnih stvari, a tako je i Uputa *Musicam sacram*, koja je proizišla iz Drugoga vatikanskoga sabora, vrjednovala svećeničko pjevanje, i to u trećem poglavlju, t. 28., gdje se govori o stupnjevima sudjelovanja u euharistijskom bogoslužju. Ondje piše: »Te stupnjeve treba tako rasporediti da se prvi može i sam izvoditi, a drugi i treći, bio čitav ili djelomice, nikada bez prvog. Na taj će se način vjernici trajno voditi k punom sudjelovanju u pjevanju.« Budući da prvomu stupnju liturgijskoga pjevanja pripada upravo ono što svećenik pjeva u euharistiji i na što mu narod odgovara, i to se mora uključiti u sve druge stupnjeve ako se pjevaju. Drugim riječima, uputa želi reći to da, ako narod pjeva skupa sa zborom ulaznu pjesmu, psalam, darovnu, pričesnu pjesmu i dijelove ordinarija, nema smisla da onda i svećenik ne pjeva ono što pripada njemu (prvi stupanj). Tu se javlja jedini i glavni problem ako svećenik ne može pjevati, odnosno nema dara za pjevanje; onda se taj dio upute *Musicam sacram* ne može primijeniti. Međutim, to ne bi trebao biti alibi za one svećenike koji imaju dara i glasa da to olakotno shvaćaju, nego neka svojim glasom služe Božjoj riječi koju naviještaju. Jednostavno izgovorena riječ u liturgiji ne odzvanja tako kao otpjevana. Stari su govorili da onaj tko vjeruje zanosno – pjeva *Credo*, a tko vjeruje jednostavno – recitira *Credo*. Eto, liturgijski recitativi nisu neko prezahtjevno pjevanje nego samo svečano – *solemnis* naviještanje Božje riječi koje odjekuje u liturgijskom prostoru i budi narod Božji iz sna. Upravo se približavamo liturgijskomu vremenu došašća, koje nas uvijek ponovno trgne iz sna i duhovno priprema za slavlje Božića, pa neka i ovaj članak bude poticaj zanosnomu pjevanju kako svećenika tako i naroda Božjega na euharistijskom slavlju.

Želimo svim čitateljima, pretplatnicima i suradnicima časopisa *Sveta Cecilija* raspjevano vrijeme došašća, koje će nas duhovno oraspoložiti za proslavu rođenja Isusa Krista – Božić – i potaknuti nas na djela ljubavi koja su ovomu svijetu itekako potrebna.

M. Martinjak